

52 frisse lucht een uiterst belangrijke vereiste is en dat het merendeel van de ondervraagden weinig interesse toont om in transparante ruimtes te werken, of in omgevingen die de fluïde dansbewegingen spiegelen. Ze vragen juist om studio's waarin ze zich uit de observerende wereld kunnen terugtrekken om in privacy te kunnen werken.

En draai 2, 3, 4

Toen ik het Laban Centre in Londen bezocht, was ik getuige van een opmerkelijke situatie waarbij een glazen muur van een van de klaslokalen gebarsten was, maar voor de rest nog helemaal intact. Toen ik vroeg hoe hierop werd gereageerd, werd me verteld dat veel studenten eigenlijk tevreden waren met hoe dit gebarsten raam effectief enige privacy en geruststellende ontheffing van de panoptische omgeving bood. Merkwaardig genoeg was er een ander bijkomend effect van deze nu aan weerskanten doorschijnende omgeving: wanneer men namelijk aan de openingen in het glas stond, waardoor je in sommige studio's kon binnenkijken, ontmoette je blik deze van de dansers, die hun hoofd naar je wendden om je te zien, zelfs wanneer ze verward waren in een beweging. Zo ontstaat een interessante productiemethode om een 'choreografie van de blik' te ontwikkelen, die het controlemechanisme dat van deze transparantie uitgaat, mooi illustreert – maar waarschijnlijk was dit niet de intentie van de architect. Of misschien toch wel? 'Gedurende de dag zijn de reguliere activiteiten van Laban – training, repetities, onderzoek en workshops – semi-zichtbaar doordat men van buitenaf doorheen de muren kan kijken, zodat Laban 's nachts als een gekleurde lantaarn of lichtbaken haar licht laat schijnen over het omringende gebied en zelfs verder langs Deptford Creek. Het ontwerp werd geconcipieerd als een fysieke expressie van Labans relatie tot haar lokale gemeenschap – een zinderend inspirerend brandpunt, waar iedereen welkom is.' Het Laban Centre is duidelijk gebouwd met het oog op het huizen van een organisatie die wil onderwijzen op haar eigen manier en bijkomend haar activiteiten wil tonen door een semi-doorschijnend, gekleurd polycarbonaat exterieur. Maar welke types van lichamen, vormen, stijlen en dans-

tradities worden aangemoedigd in deze ruimtes, en welke niet? Konden de architecten en de directie van het Laban Centre, zoals in het geval van het gebarsten glasraam, dergelijke ontzettingen van het interieurontwerp tolereren? Meer nog, waren ze in staat deze 'inbreuk' te beschouwen als iets dat niet rechtgezet moet worden, maar als iets dat haast letterlijk een venster biedt op hoe de aanvankelijke intenties van het gebouw vorm krijgen en evolueren in resonantie met de ontwikkeling van de studenten en de kunstvorm zelf? Of zullen esthetiek en de 'instructie' (het plan) het winnen?

Wanneer buigt de architecturale agenda het hoofd voor de noden van haar gebruikers? Of zijn zij blijvend gebonden aan een overheersend conceptueel ontwerp? 'Naar mijn mening lijkt er een erg homogene manier van denken te bestaan over hoe architectuur er moet uitzien, maar althans over wat architectuur doet. Volgens mij moeten we als architecten ons blikveld verruimen en onze praktijk herdenken, zodat we onze creativiteit kunnen aanwenden om iets te maken dat de productie van inhoud bevordert in plaats van de omgekeerde beweging te volgen. We moeten beginnen denken over de onderliggende structuur, in een denken dat zich verwijderd van externe attributen en stijl.' (Architect Tor Lindstrand)

Ieder gebouw belichaamt en manifesteert een eigen ideologie, met een eigen beleidsplan over haar gebruik, waarin sommigen meer tolerant en evident zijn dan anderen. Maar welke protocollen en identiteiten moeten hier in Berlijn afgewogen worden? Is het mogelijk om zowel een ruimte voor educatie als een ruimte voor de 'vrije scène' onder een en hetzelfde dak te herbergen? Open exploratie naast formeel verworven competentie? Weerspiegelt de fluiditeit van beweging en het concept van de ontmoeting met anderen, zoals in het geval van het Laban Centre, het ideale programma of is het beter om plannen te smeden die gericht zijn op separatie en isolatie zoals veruitwendigd in de specificiteit van de Siobhan Davies studio's? Welke andere *politics* zullen zich laten gelden in de intentie van dit gebouw? Welke prioriteiten zullen haar ontwerp en grondplan sturen? En, te midden van deze discussie, wat is de aard van de operationele

COMING SOON werd getoond tijdens het publieke evenement op 27 augustus 2006 in Podewil als onderdeel van TANZ IM AUGUST (www.tanzimaugust.de) en meer recent tijdens TANZ MADE IN BERLIN en TANZNACHT in december 2006.

Coming soon omvat:

- Promotievideo: 25 minuten durende video van de geïnterviewde choreografen. Openluchtprojectie.
- Video-installatie: 25 monitoren tonen de 59 opgenomen interviews

- Audio-installatie: ruimtes om naar choreografieën van 12 lokale choreografen te luisteren.
- Gesprekken met architecten Sarah Wigglesworth (uk) & Tor Lindstrand (swe) en choreograaf Mårten Spångberg (swe)

- Performance: *Choreographing Books* van Peter Pleyer
- Survey: een 27 pagina's tellend gedetailleerd rapport dat haar conclusies uit de online-enquête haalt, die verzonden werd naar 500 mensen zowel in Berlijn als binnen de ruimere internationale dansgemeenschap. Beschikbaar op de dag zelf of via e-mail: coming_sn@yahoo.com

- Boek: enkele teksten van Sarah Wigglesworth, Tor Lindstrand en Paul Gazzola met inclusief een dvd met 7 geselecteerde interviews uit de video-installatie en een minuut durende promotievideo.